

Ordinul “Coroana României” conferit lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1882, 1886)

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Keywords: *Bogdan Petriceicu Hasdeu, General Director of the State Archives; Order of the Crown of Romania; Phaleristics; Sigillography*

Apelând la faleristică¹ și la sigilografie², prezentăm Ordinul “Coroana României” în gradele de Comandor și de Mare Ofițer³ care, conform brevetelor nr. 381 din 10 iunie 1882⁴ și nr. 3.311 din 31 decembrie 1886⁵, a fost conferit lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (Hâjdeu)⁶, istoric, director general al Arhivelor Statului (1876-1900), profesor la Facultatea de Litere din București, membru al Academiei Române etc.

Ordinul “Coroana României” a fost instituit prin legea nr. 1.244 din 10 mai 1881⁷ cu scopul de a răsplăti serviciile aduse statului. Potrivit *Regulamentului pentru punerea în aplicare a legii relativă la instituirea Ordinului Coroana României*⁸, Ordinul este o cruce⁹ de Malta¹⁰, cu diametrul de

¹ Faleristica este disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul decorațiilor (ordine, cruci, medalii și semne onorifice); Dorel Bahrin, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, București 2005, p. 11-12.

² Sigilografia este disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul sigiliilor și matricelor sigilare. A fost fondată în secolul al XVII-lea de Dom Mabillon și dezvoltată în secolul al XIX-lea de către Louis-Claude Douët d’Arcq, un mare arhivist și istoric care, împreună cu echipa sa, a editat lucrarea *Collection des sceaux des Archives de l’Empire*. Franceză la origine, această disciplină nu a întârziat să se extindă în toată Europa, pretutindeni unde, încă din Evul Mediu, se impunea obiceiul de a valida documentele cu sigiliu; Jean-Luc Chassel, *Les sceaux dans l’Histoire, l’Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l’histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d’héraldique et de sigillographie (Troyes, 2003-Reims, 2004)* (sous la direction de Jean-Luc Chassel), Paris 2007, p. 9.

³ Modelul decorației se află într-un exemplar și la ANIC, fd. *Cantacuzino*, inv. 1830, doc. 29.

⁴ ANIC, fd. *Hașdeu B. P.*, vol. XXXVI, DLIX/1760, f. 73.

⁵ *Ibidem*, DLIX/1761, f. 74.

⁶ *Anuarul ordinelor române 1877-1889*, București 1889, p. 28-29.

⁷ Publicată în “Monitorul Oficial” nr. 31 din 10 mai 1881; a se vedea actul normativ, sub formă de copie, la ANIC, fd. *Ministerul Afacerilor Externe - Cancelaria Ordinelor*, ds. 642.

⁸ Sancționat prin Decretul regal nr. 3.506 din 11 octombrie 1906; a se vedea actul normativ, sub formă de copie, la ANIC, fd. *Ministerul Afacerilor Externe - Cancelaria Ordinelor*, ds. 642.

60 mm pentru Comandori și Mari Ofițeri, cu brațe egale, smălțuită roșu, cu marginea de smălț alb. Pe avers, în mijloc, se află un medalion, smălțuit roșu, încărcat cu coroana regală, de oțel (făurită din metalul unuia dintre tunurile luate ca trofee de la inamic, în bătălia de la Plevna de la 28 noiembrie 1877)¹¹, terminată printr-un glob în care este înfiptă crucea "Trecerea Dunării"¹². Medalionul rotund este înconjurat de o bordură¹³ smălțuită alb, pe care este scris, cu litere și cifre aurii: * **PRIN NOI ÎNȘINE** (în partea de sus și în sensul acelor de ceasornic) * **14 MARTIE 1881** (în partea de jos și în sens invers acelor de ceasornic). Pe revers, într-un medalion rotund, asemănător cu cel de pe avers, este scris pe orizontală: **10 MAIU** (data încoronării). În jurul lui, în bordura smălțuită alb, s-a scris: * **1866 * 1877 * 1881** (datele urcării pe tron, proclamării Independenței și proclamării regatului). Cifra lui Carol I (două litere "C" adosate și intercalate)¹⁴, între brațele crucii, ca și montura crucii, sunt de aur pentru gradele de Comandor și de Mare Ofițer. Placa de Mare Ofițer este de argint, cu opt raze, în mărime de 85 mm, având pe mijloc medalionul, smălțuit roșu, încărcat cu coroana regală de oțel și cu inscripția împrejur. Pe lângă placă, Marii Ofițeri mai poartă crucea precum cea de Comandor, care, împreună cu placa, formează gradul de Mare Ofițer. Panglica la Comandori și Mari Ofițeri, care se anină de cruce printr-un inel, este moarăată, de culoare albastru-închis, lată de 45 mm și de

⁹ Crucea simbolizează axa lumii și punctul de intersecție dintre figurile geometrice fundamentale reprezentate de cerc (cerul) și pătrat (pământul). Are și un simbolism spațial, deoarece brațele corespund celor patru puncte cardinale. Provine din cuvântul latinesc *cruce(m)*, "caznă"; Matilde Battistini, *Simboluri și alegorii*, [București] 2008, p. 144.

¹⁰ Cruce de Malta = cruce ale cărei brațe se constituie din triunghiuri isoscele unite la vârf și cu bazele scobite în forma literei "V", creând impresia unei cruci cu opt vârfuri; Silviu Andrieș-Tabac, *Tipologia crucii heraldice*, "Analecta Catholica" 4 (2008), Chișinău, 2010, p. 112.

¹¹ Coroana regală de oțel datează de la încoronarea primului rege Carol I (10/22 mai 1881); *Capodopere din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României* (redactor Cornel Constantin Ilie), București 2012, p. 68-71.

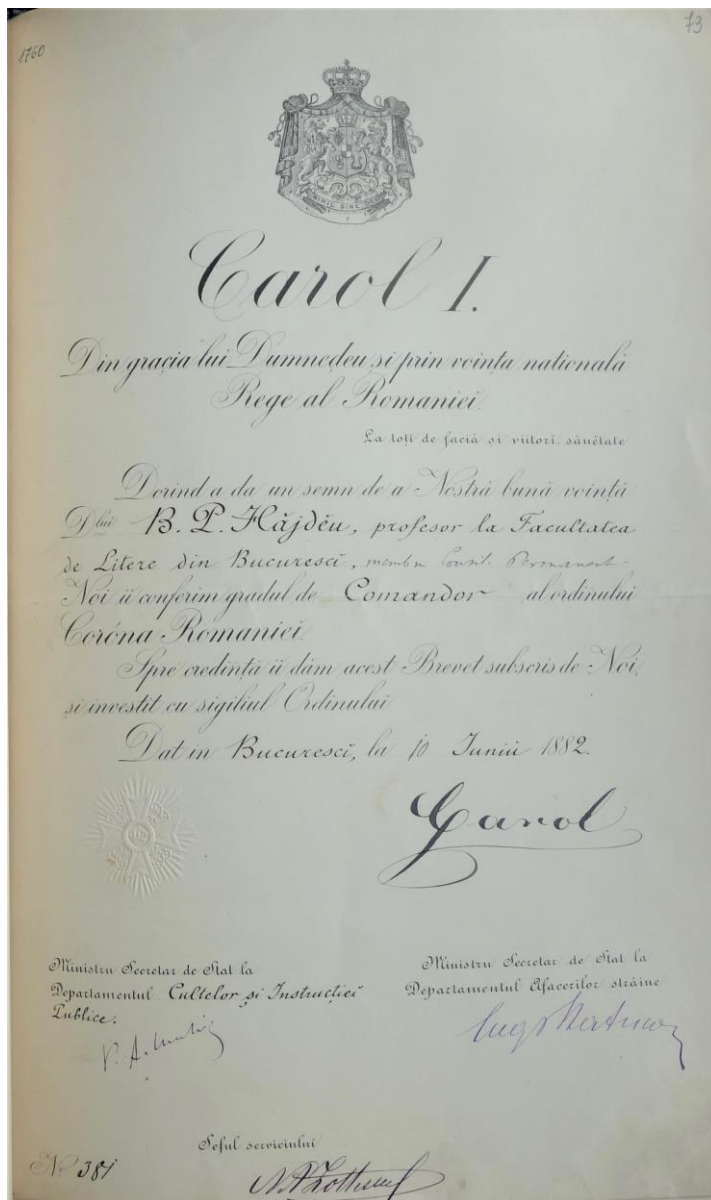
¹² Crucea "Trecerea Dunării", instituită în 1878, care este poziționată în vârful coroanei regale de oțel, a fost destinată militarilor și civililor care au luat parte la operațiunile din dreapta Dunării, în timpul Războiului de Independență; Dan Cernovodeanu, *Originea decorației "Trecerea Dunării"*, "Revista Muzeelor și Monumentelor. Muzeu" 14 (1977), 3, p. 30-31; Maria Dogaru, *Date noi privind Coroana de Oțel a României*, "Herb. Revista română de heraldică" 1 (6) (1999), 1-2, p. 127-134.

¹³ Bordura este simbolul protecției, al bunăvoinței și al recompensei; Cte Alph. O'Kelly de Galway, *Dictionnaire archéologique et explicatif de la science du blason*, I, Bergerac 1901, p. 95.

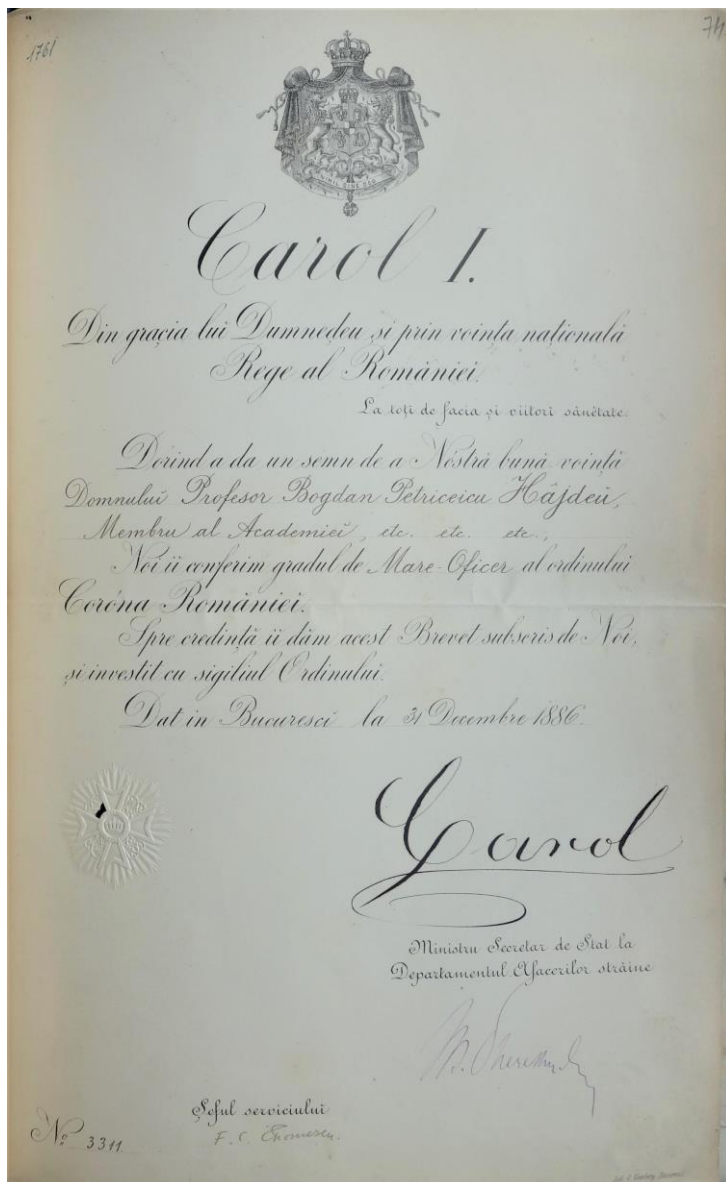
¹⁴ C. Flondor & Const. Moisil, *Decorațiunile românești*, în *Enciclopedia României*, 1, 1938, p. 87; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Steme din emblemele unor matrice sigilare care au aparținut suveranilor României (1867-1947)*, Brăila 2015, p. 66.

o lungime egală cu periferia gâtului, cu câte o dungă pe fiecare margine, de culoarea oțelului, dunga lată de 8 mm.¹⁵

¹⁵ P. V. Năsturel, *Medaliile și decorațiunile române. Descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne*, București 1901, p. 20-22; N. T. Ionescu, *Decorațiunile române – ordine, cruci și medalii*, București 1915, pl. III; *Ordine, cruci și medalii române. Istorice, legi și regulamente* (întocmite de Vintilă Ivănceanu, Petre Ionescu, Petre P. Sterescu și C. Tâmpăanu), București 1927, p. 47-61; I. G. F. Cricoveanu, *Codul decorațiunilor și al medaliilor conținând legile, regulamentele și decretul relative la crearea decorațiunilor și a medaliilor de la 1860 și până azi*, VI (ed. revăzută și completată), Giurgiu, 1928, p. 48-65; C. Flondor & Const. Moisil, *op. cit.*, p. 87; Gr. Constandache, *Medaliile și decorațiunile militare românești*, "Buletinul Societății Numismatice Române" 29-36 (1935-1942), 83-90, p. 197; Fl. Marinescu, *Modificări survenite în sistemul de decorații românești în deceniul patru al secolului XX (II)*, "Studii și materiale de muzeografie și istorie militară" 9 (1976), p. 148; Ștefan Catone & Neculae Șerbănescu & Dumitrașcu Bedivan, *România: decorații 1859-1991*, București 1992, p. 17-18; *Decorații românești de război 1860-1947* (autori: Ion Safta, Rotaru Jipa, Tiberiu Velter, Floricel Marinescu), București 1993, p. 54-59; Eugen Calianu, *Decorațiile românești de la Cuza-Vodă la regele Mihai I*, București 2006, p. 25-26; *Cavalerii ai Ordinului militar de război "Mihai Viteazul"* (autori: Eugen Stănescu, Gavriil Preda, Mircea Cosma, Iulia Stănescu), Sibiu 2012, p. 15-16; Tudor Alexandru Martin & Katiușa Pârvan & Cătălina Opaschi, *Onoarea națiunilor (II). Ordine și decorații românești din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României*, București 2016, p. 76-80; L.-Șt. Szemkovics, *Decorații conferite clerului român (1916-1919)*, București 2019, p. 19-21; Idem, *Decorații conferite personalului polițienesc în perioada 1917-1919*, București 2019, p. 19-21; Idem, *Decorații conferite unor jandarmi români în anul 1918*, "Jandarmeria Română", nr. 48 (septembrie 2019), p. 74-75; Idem, *Decorații primite de jandarmii români (1916- 1920)*, București 2020, p. 21-24; Idem, *Distincții conferite clerului român în 1918*, "Analele Aradului" 4 (2018), 4, Supliment: 100 de ani de la Marea Unire, p. 340-343, 352; Idem, *Distincții onorifice acordate clerului român în 1918*, "Crisia", 48 (2018), p. 212-214, 219; Idem, *Distincții onorifice acordate grănicerilor români în 1916*, "Monitor cultural-educativ", 2/2018, p. 16-17, 24; Idem, *Distincții onorifice acordate unor pompieri români în 1919*, "Pentru Patrie", septembrie 2018, p. 36-37; Idem, *Distincții onorifice conferite grănicerilor români în perioada 1916-1917*, București 2019, p. 24-26, 29; Idem, *Două distincții acordate unor polițiști în 1919*, "Monitor cultural-educativ", 1/2018, București 2018, p. 18-19; Idem, *Ordinul "Coroana României" acordat în 1922 lui Bedö Béla, prim-pretor la Jibou*, "Caiete Silvane", nr. 204, ianuarie 2022, p. 39; Idem, *Ordinul "Coroana României" acordat în 1922 unui preot și ajutorului de primar al orașului Turnu-Severin*, "Cronica de Severin" 11, nr. 348, 4 ianuarie 2022, p. 4; Idem, *Ordinul "Coroana României" conferit în 1922 unui primpreședinte din județul Sălaj*, "Caiete Silvane", nr. 202, noiembrie 2021, p. 38; Idem, *Ordinul "Coroana României" conferit unor comercianți din județul Mehedinți (1922)*, "Cronica de Severin", 10, nr. 339, 19 octombrie 2021, p. 7; Idem, *Patru decorații conferite unor grăniceri români*, "Buletin documentar și de informare privind activitatea de prevenire și combatere a corupției" 13 (2019), 1 (24), serie nouă, p. 34-35, 44; Idem & Augustin Mureșan, *Distincții onorifice conferite grănicerilor români în perioada 1918-1919*, București 2018, p. 23-24, 87.

Brevetul nr. 381, din 10 iunie 1882, pentru Ordinul "Coroana României" în grad de Comandor
Sursa: ANIC

Brevetul nr. 3.311, din 31 decembrie 1886, pentru Ordinul "Coroana României" în grad de Mare Ofițer

Sursa: ANIC

L.-Șt. Szemkovics, *Ordinul "Coroana României" conferit lui B. P. Hasdeu*

Ordinul "Coroana României" în grad de Comandor (avers și revers).

Sursa: ANIC

Placa de Mare Ofițer a Ordinului "Coroana României" (avers și revers).

Sursa: ANIC

L.-Șt. Szemkovics, *Ordinul "Coroana României" conferit lui B. P. Hasdeu*

**The Order of the Crown of Romania Conferred to Bogdan Petriceicu
Hasdeu (1882, 1886)
(abstract)**

Using sigillography and phaleristics, the paper presents the Order of the Crown of Romania in rank of commander and great officer as was conferred in 1882 and 1886 to Bogdan Petriceicu Hasdeu, the general director of the State Archives of Romania (1876-1900).